

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITI YA 12

LOETSE 2016

**SESOTHO PUO YA LAPENG
PAMPIRI YA PELE
MEMORANTAMO**

MATSHWAO: 70

Memorantamo ona o na le maqephe a 7.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO**POTSO YA 1****TEMA YA A**

- 1.1 Foreistata Borwa. ✓ (1)
- 1.2 E ne e le mokete wa ho amohela moruti e motjha. ✓ (1)
- 1.3 Dikgoho di ne di le ngata haholo/nama ya kgoho e ne le ngata haholo. ✓✓ (2)
- 1.4 Batho bana ba babedi ba ne ba na le ngwana a le mong/o ne a le mong feela habo. ✓✓ (2)
- 1.5 C/ ke tshimo e thata, e qetetseng kgale ho lengwa. ✓ (1)
- 1.6 Sekolo sa sontaha sa tsoha/ho phela ha kwaere/mekgatlo ya mafumahadi le ya batjha ya qala ho tjhabelwa ke letsatsi le letjha/katleho ya ho ya ho bokella tjelete/ho tsoha ha sehlopha sa Barcelona/ho hlomphuwa ha phutheho.
(Tshwaya tse pedi fela) ✓✓ (2)
- 1.7 Ho bua haholo. ✓✓ (2)
- 1.8 Mafosi.
O ne a qosetswa ho papadi ya bolo ya maoto empa e le moruti. ✓✓ (2)
- 1.9 Ke moholo Kgampepe. ✓ (1)
- 1.10 Ho tlohela ho tsamaya kereke. Ho sebedisa tahi le dithethefatsi. Ho etsa botlokotsebe mme ba qetele ba ile tjhankaneng.
(Dikarabo di tla fapana, amohela tse nepahetseng) ✓✓ (2)
- 1.11 Moruti Kotsi o ne a le kotsi e le ka nnete.
O ile a etsa diphetoho tse makatsang ka hara kereke ya Dikgakeng mme batho bateng ba ntjhafala le meyeng ya bona.
O tsositse sehlopha sa Barcelona se neng se shwele mme a se beha maamong a hodimo.
O ne a le kotsi haholo papading ya bolo ya maoto, ke ka hona batho ba neng ba phuthehela mabaleng ka bongata ho ya mo boha.
(Tshwaya e le nngwe feela). ✓✓ (2)

- 1.12 Modimo ha a sebelletswe feela ka hara ntlo ya kereke empa o sebeletswa le ka ntle ho kereke.
Moruti wa nnete ke ya sebeletsang Modimo ka hara kereke esita le ka ntle ho yona.
Baruti kapa baetapele le bona ke batho, ba na le tokelo ya ho nka karolo dipapading.
Batho ba a o rata ha o sa fihla ka hara phutheho empa ha e se e le kgale o sebetsa le bona ba a o fetohela.
(Dikarabo di tla fapana. Amohela tse nepahetseng) ✓✓ (2)

TEMA YA B

- 1.13 Ke mokete wa lenyalo/ke mokete wa lenyalo le lesweu/ke lenyalo ho a tjhatuwa. ✓✓ (2)
- 1.14 E, ba thabile hobane ba bososetse/ba a tsheha/ba bontse ebile ba a tantsha. ✓✓ (2)
- 1.15 Ke moruti ✓ (1)
- 1.16 Ho raha moritshwana/ho bulela dikgomo hoseng di e so nyatshe. ✓✓ (2)
- 1.17 Baetsana ✓ (1)
- 1.18 **Ho fapana:** Temeng ya A ho na le mokete wa kamohelo ya moruti ha temeng ya B teng e le mokete wa lenyalo le lesweu. ✓✓ (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO**POTSO YA 2****TEMA YA C****MEHOPOLO E LEBELLETSWENG**

Motho ya tsubang kwae ha a ikutlwe a hlaphohetswe hantle ha a sa e tsuba, o a tepella. Ha motho a kile a e tlohela nakwana, ha a kgutlela ho yona o e tsuba haholo. Ho tsuba ho etsa motho a diehe ho nahana ka pele. Ho baka mafu a mangata a kudisang. Lentswe le ba makgerehlwa. Meno ona a kgwakgwathela mosi ka hare. Setsubi se ka tjhesa naha kapa dintho di ka tjha ka lebaka la bohlaswa ba ditsubi tse lahang dithutswana tsa mollo kapa disekarete tse kubellang.

PALO YA

MANTSWE (88)

Ka sebopeho sa dintlha

QOTSO		DINTLHA	
A.	Motho ya tsubang kwae ha a ikutlwe hantle ha a sa ka a feta pela yona, e ba o tla ikutlwa a kgathetse, a tepeletse, kelello e sa sebetse hantle.	1	Motho ya tsubang kwae ha a ikutlwe a hlaphohetswe hantle ha a sa e tsuba, o a tepella.
B.	Ha motho wa yona a ka re o nka qeto ya ho e tlohela, a kgaohane le yona ruri, takatso ya yona e tloka le ho feta, ha a kgutlela ho yona o lefella matsatsi le ditshiu tseo a neng a ntse a sa e tsube ka tsona ebe o e tsuba motjhaotjhele.	2	Ha motho a kile a e tlohela nakwana, ha a kgutlela ho yona o e tsuba haholo.
C.	Kwae e thethefatsa kelello, mme motho eo e mo keneng mading, ha a kgone ho nahana ka pele.	3	Ho tsuba ho etsa motho a diehe ho nahana ka pele.
D.	Ho tsuba ho baka mafu a mangata a kang kankere, ho nyokola ha sebetse, phokolo ya matshwafo le sefuba.	4	Ho tsuba ho baka mafu a mangata a kudisang.
E.	O fumane motho wa bona a se a hweshetsa jwalo ka lekau, lentswe le le makgerehlwa.	5	Lentswe le ba makgerehlwa.
F.	Meno ona a ba jwang feela ke ho kgwakgwathela mosi ka hare.	6	Meno a kgwakgwathela mosi.
G.	Kotsi tse ding di itlhahele ka lebaka la bohlaswa ba ditsubi tse lahang dithutswana tsa mollo kapa di tlohele disekarete di ntse di kubella, ebe moo tlhase ya tsona e kekelang e tjhese, naha e hotele kapa dintho di tjhelle moo di siilweng teng.	7	Setsubi se ka tjhesa naha kapa dintho tsa tjha ka lebaka la bohlaswa ba ditsubi tse lahang dithutswana tsa mollo kapa disekarete tse kubellang.

Tataiso mabapi le ho tshwaya:

- Moithuti a ngole ka seratswana.
- A ngole ka mantswe a hae empa a se fetole moelelo wa tema.
- A ngole lenane la mantswe qetellong ya kgutsufatso.

Kabo ya matshwao

- Matshwao a 7 ho dintlha tse supileng
- Matshwao a mararo 3 a puo
- Matshwao kaofela a: 10

Kabo ya matshwao a puo ha mohlahlobuwa a sebedisitse mantswe a hae.

- Dintlha tse 1 – 3 – fana ka letshwao le le leng la puo.
- Dintlha tse 4 – 5 – fana ka matshwao a mabedi a puo.
- Dintlha tse 6 – 7 – fana ka matshwao a mararo a puo.

Kabo ya matshwao a puo ha mohlahlobuwa a sebedisitse diqotso di le jwalo

- Diqotso tse 6 – 7: se fana ka matshwao bakeng sa puo
- Diqotso tse 1 – 5: fana ka letshwao le leng bakeng sa puo

ELA HLOKO:**Palo ya mantswe**

- Batshwai ba tlameha ho netefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.
- Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe
- Ha mohlahlobuwa a tlotse moedi wa palo ya mantswe o behilweng, motshwai a tswela pele ho bala ho fihlela polelong ya ho qetela ka hodimo ho moedi o behilweng, ebe o emisa moo.

Mohlala

Puo	Polelo/Polelwana			Palo ya mantswe
Sesotho	Ke	a	tsamaya	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 3****TEMA YA D: PAPATSO**

- 3.1 Sehlooho sa papatso se ngotswe ka mongolo o moholo/ditshwantsho tse sebedisitsweng/puo e hlohleletsang kapa susumetsang/mengolo e fapaneng/lebitso la sehlahiswa (Johnson's baby) le hlaha hohle moo mongolo o leng teng ka mongolo o sa lekaneng le e meng.
(Tshwaya dikarabo tse pedi: feela) ✓✓ (2)
- 3.2 Johnson & Johnson/ke ba ha Johnson. ✓✓ (2)
- 3.3 Batswetswe/basadi ba nang le masea. ✓✓ (2)
- 3.4 Romela lentswe "baby" ka sms ho 49713 ho fumana hore o ka thuswa jwang. ✓✓ (2)
- 3.5 Ke mohopolo, babapatsi ba mpa ba hohela bareki feela ho iphumanela tjhelete.
(Amohela le tse ding tse nepahetseng) ✓✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 4**TEMA YA E: KHATHUNU**

- 4.1 Mokudi o reka moriana ngakeng ya setso/Ngaka ya setso e rekisetsa mokudi moriana. ✓✓ (2)
- 4.2 Tjhe,ha se ngaka ya makgonthe
Puo ya mokudi e bontsha hore ngaka o fa bakudi meriana e sa lokang / Ha e tsebe le ho buisana le bakudi ba yona hantle hore e ba kokobetse matswalo ✓✓ (2)
- 4.3 A ho tenwa ke ngaka e rekisetsang mokudi moriana o ileng wa bolaya ntate Theko. ✓✓ (2)
- 4.4 Ke hore dingaka tseo e seng tsa mankgonthe kapa tse sa tsebeng mosebetsi
wa tsona di beha maphelo a batho kotsing. ✓✓ (2)
- 4.5 Mmuso o kenelle ka hore a sebedisane le dingaka mme e se nang lengolo la bongaka e tlhediswe/khomeshene ya diphuputso e di fuputse mme e molato e iswe ntlwanatshwana.
(Maikutlo a mang le a mang a moithuti a nang le moelelo o utlwahalang, a amohelwe) ✓✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 5**TEMA YA F: TEMA E NGOTSWENG/PROSA**

- 5.1 Setjhaba se re se swabisitswe ke bosiyi ba Dillo lefung la ntatae/Setjhaba se re se swabisitswe ke ho ba siyo ha Dillo lefung la ntatae/Setjhaba se re ho ba siyo ha Dillo lefung la ntatae ho se swabisitse. /Setjhaba se ile sa re se swabisitswe ke bosiyi ba Dillo lefung la ntatae.
(Amohela e nepahetseng) ✓✓ (2)
- 5.2 Dillo o ya Qwaqwa kaha/hoba o felletswe ke mosebetsi. ✓ (1)
- 5.3 Ditamating
Lehlalosi sebaka ✓✓ (2)
- 5.4 bolokwe ✓ (1)
- 5.5 Ba habo ba leka mawala ohle a ho mo tsebisa ka lefu la ntatae. ✓ (1)
- 5.6 Leetsi (epa) + lebitso (mokoti) ✓✓ (2)
- 5.7 ipolella .✓ (1)
- [10]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70